

Träkvista by - historia i bild

Ekerö-Munsö
hembygdsförening
berättar Träkvista
bys historia, från
bondby till tätort,
i bilder som Ekerö-
borna samlat in åt
föreningen.

Galleri Utkiken

Kulturhuset/biblioteket i Ekerö centrum

Utställningen öppen fr.o.m. 30 juni t.o.m.
30 september under bibliotekets öppettider.

Biblioteket öppet:

T.o.m. 15 augusti må 12-19, ti 12-17, ons-to 12-19, fre 12-17, lö-sö stängt.

Fr.o.m. 18 augusti må-to 10-20, fre 10-17.

Fr.o.m. 30 augusti även lö 10-14.

Ekerö-Munsö hembygdsförening

*”Träkvista förr och nu”,
där även sommarutflykten
den 27 juli ingick.*

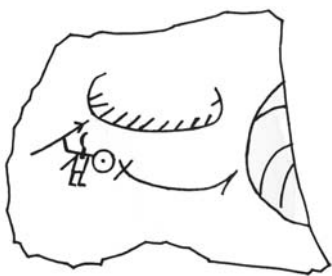
Tack alla Ekeröbor!

Tack alla Ekeröbor som bidragit med bilder till Ekerö-Munsö hembygdsförenings bildarkiv.

Här är den gamla byn Träkvista i förvandling, en bondby från Skärvik till Älvnäs. Längre var centrala delen Träkvista det närmaste ett centrum man kunde komma.

Av de gamla gårdarnas bebyggelse finns endast Oppgården kvar på sin ursprungliga plats, men våra bilder visar Träkvistatrakten på den tiden jordbruk och trädgårdar dominerade.

Lundhagen var från början ett torp, som förvandlades till område med sommarvillor. Även de nuvarande villa- och radhusområdena Hummelvreten och Brunna var länge jordbruk. Lundhagsbadet finns förstås kvar, men vi tar ett dopp i idyllen på 1920-talet.

Bildtolkning och
teckning av Stig Rydh.

Ur: Mälaröarna, Kulturhistoriska
miljöer.

Den äldsta bilden från Träkvista, ett fragment av en folkvandringstida bildsten av sandsten, hittad vid Träkvista. På bilden syns en krigare, ett bemannat skepp och en del av ett cirkelhjul samt ett

tecken som inte kunnat tolkas. Troligen har ristningen ursprungligen stått som en minnesvård på en grav.

Här är Träkvista!

Utsikt över
Träkvista.
Vykort
ca 1920.

(19) Bild från Birgitta Berglund.

Vykort.
Utsikt över Träkvista,
troligen från 1940-talet.

(1244) Birgitta Berglunds arkiv.

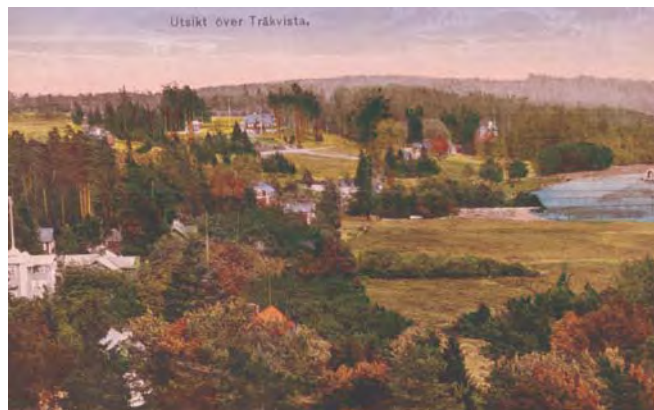
Länge var Träkvista något av Ekeröns mittpunkt.
Vykorten från 1910- och 20-talen visar Träkvista ur
fågelperspektiv. (2185) Ekerö kommuns arkiv

2427, 3893

Huset med tornet till vänster på vykortet här till höger
har blivit bevarat både på en tavla och på ett fotografi.

Här är Träkvista!

Om man färdades från Ekeröns norra del på vägen mot Träkvista, passerade man Fantäns hög där den ursprungligen låg. Nu är den flyttad till andra sidan vägen.

(1031) Lars Lindeståls arkiv.

Träkvista centrum omkring 1950. (3724) Foto: Eddy Sandberg

Träkvista, tätorten i flygperspektiv. (2922) Foto: Stockholms läns museum.

Träkvista dominerades av trädgårdsnäringen och grusindustrin. Här syns grustaget som i dag är Sandudden på en flygbild över Fantholmsvägen.

Träkvista flygfoto.

(1702) Birgitta Berglunds arkiv.

På det här flygfotot är Sandudden fortfarande ett grustag. (3720) Foto: Eddy Sandberg.

Utsikt över Ekerö (nuvarande plats vattentornet). Svartsjölandet i bakgrunden.

(4007) Birgitta Berglunds arkiv.

Sanduddens grustag

Asknäsgropen, Sandudden cirka 1920. (1409).

(1408)

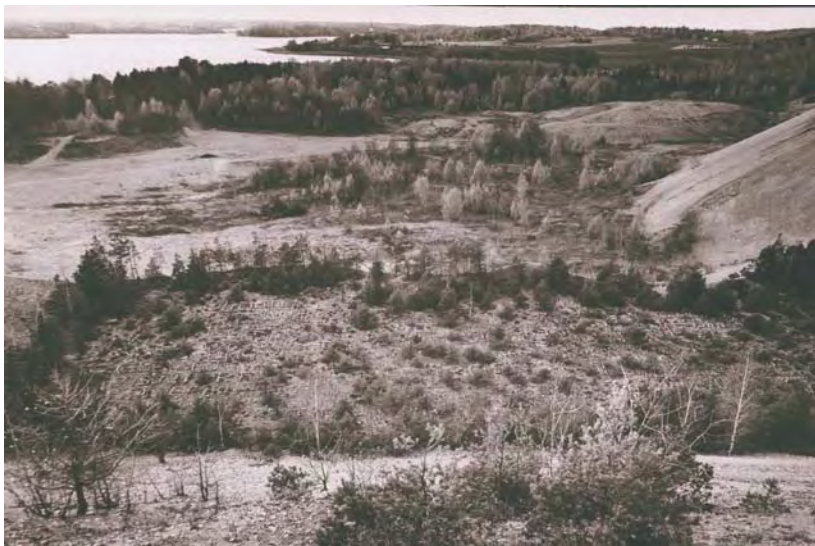
I torpet Sandudden bodde på 1920-talet grustagsarbetaren Teofil Sköldin med familj.

(1417)

Träkvista grustag. Ca 1962. Infrusna sandpråmar vid utlastningshamnen vid nuvarande "Södranbadet". Här fanns transportband och sorteringsverk. (EW)

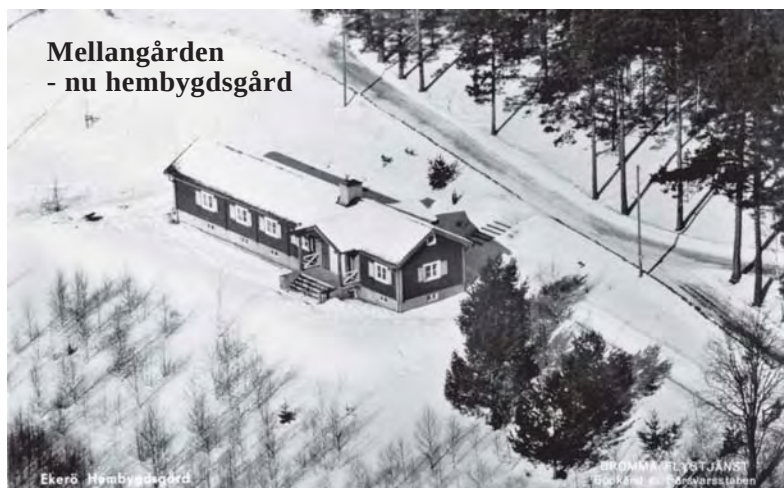
I det grustag som nu är Sandudden "skrev" människor förr i världen in sina namn genom att lägga ut stenar i mönster. Platsen kallades därför "Skrivsandet". (075, 077) Bilder från Gudrun Sköldehammar.

De gamla gårdarna

Mellangården

Mellangården
- nu hembygdsgård

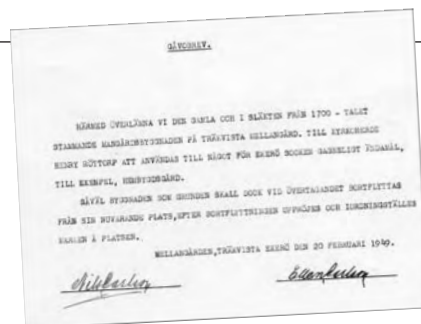
Mellangården som låg strax väster om Oppgårdens flyttades 1948 ner mot vägen till Ekerö kyrka och invigdes 1952 till hembygdsgård. Bilden till vänster visar gården före flytten. (1021), (3420) Vkort och bild från Lars Lindestål.

Träkvista by

De äldsta gårdarna i Träkvista var fyra:

1 Nedergården	3 Mellangården
2 Oppgårdens	4 Västergården

Ända fram till i mitten av 1800-talet låg gårdsbebyggelsen samlad på och omkring den gamla bytomten som troligen hade anor från medeltiden. Vid laga skiftet 1859 hade de fyra gårdarna delats och blivit sju. Efter skiftet blev fyra av gårdarna kvar på bytomten medan tre flyttade ut till andra lägen.

Mellangårdens mangårdsbyggnad skänktes av Nils och Ellen Karlsson sedan gården gått i släkten sedan 1700-talet. (3940) Birgitta Berglunds arkiv.

Oppgårdens 1925. Bild från Sven Sahlström.

Här, strax norr om Karl Jans väg och väster om Oppgårdens, låg Mellangården. (3909)

År 1939. Här grävs för ett nytt hus åt Nils och Ellen Karlssons. (3907)

Mellangården låg strax norr om Oppgårdens. Denna bild visar hur gården såg ut. (3946)

Nedergården

Det gamla lidret på Nedergården utmed gamla Älvnäsvägen.

(4020) Bild från Ulla Wistrand.

Vid Nedergården använde man länge oxar i arbetet. Här kommer oxkärran utmed gamla Älvnäsvägen.

(4028) Ulla Wistrands arkiv

Nedergården bestod vid laga skiftet av tre separata hemman. Ett av dessa flyttade ut från den gamla bytomten med mangårdsbyggnad och ekonomibyggnader till ett nytt läge ca 700 meter västerut.

Sädesfält vid Nedergården. I bakgrunden syns Malmen.

(4019) Ulla Wistrands arkiv

Skördearbete i Träkvista. (4024) Ulla Wistrands arkiv.

Vid Lövsta utmed Älvnäsvägen bodde fjärdingsman, Richard Eriksson. (4009, 4011) Ulla Wistrands arkiv.

Nedergården vid Älvnäsvägen (4015) Ulla Wistrands arkiv.

Nedergården vid Älvnäsvägen finns fortfarande kvar, men är i dag övergiven. Nyligen såld till ett företag.

Brunna gård (1)

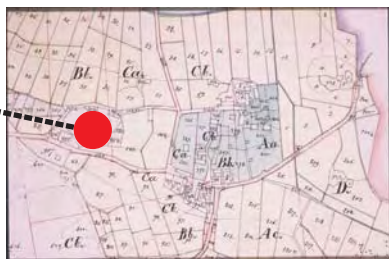

Brunnas mangårds-
byggnad från väster,
omkring 1930.

Birgitta Berglunds arkiv.

Brunna var en av de två gårdar som blev resultatet när Oppgården delades. Den flyttade ut från bytomten vid laga skiftet och kallades senare Brunna gård

Brunna gård
(Karl Jans väg)

(3110)

Framför hönshuset på Brunna står Anna Karlsson och hennes bror Erik Karlsson, med tiden bonde på Brunna och hans syster Stina och ett par små barn från trakten.

Birgitta Berglunds arkiv. (3110)

En pojke med höns på Brunna.
I bakgrunden syns Älvnäs.

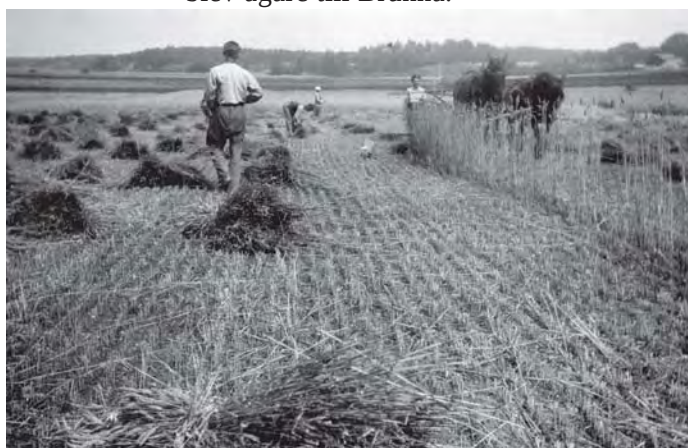
(3153) Birgitta Berglunds arkiv.

Brunna gårds mangårdsbyggnad flyttades vid 1860-talet till sin nuvarande plats på Brunnavägen. Ända in på 1960-talet fanns Brunnas åkrar norr om gamla Älvnäsvägen. I början av 1960-talet tillkom villabebyggelse i Brunna. År 1967 såldes åkermarken och 1991 byggdes hyres- och bostadsrätter.

Sommargästen, professorn
Lindberg, på Brunnas gårds-
plan med Erik Karlsson, sju år, som med tiden
blev ägare till Brunna.

(3104) Birgitta Berglunds arkiv.

Sädesskörd på Brunna.

(3869) Birgitta Berglunds arkiv.

Uppställning för fotografering i
höstskörden.

(3108) Birgitta Berglunds arkiv.

(3134) Bild från Birgitta Berglund.

Sonja Westling på parad med en
av korna på Brunna.

Brunna gård (2)

Rast i skördarbetet på Brunna någon gång på 1930-talet. Från vänster Karl Kihlberg, Erik Karlsson, Karin Karlsson och Anna Karlsson. Man njuter av fräska franska från Anderssons bageri i Träkvista. (3119) Bild från Birgitta Berglund.

Stortvätt på Brunna omkrng 1915. Mor på gården, Hanna Kihlberg, tvättar tillsammans med döttrarna Karin, Anna och Stina. (3103) Birgitta Berglunds arkiv.

"Hjärtliga Gratulationer" med hälsning från gåsmor och hennes ungar. Mor Hanna Kihlberg (Karlsson) som gåsmor med döttrarna Anna, Stina, Karin och sonen Erik på Brunna gård. (1220) Bild från Birgitta Berglund.

Brunna gård.
Mor Hanna med
sina barn

(1224) Bild från Birgitta Berglund.

Bördiga marker var det på Brunna, men arbetet innebar ofta tunga lyft i lervatten då välfyllda lådor med potatisen skulle forslas hem.

(3115) Bild från Birgitta Berglunds arkiv.

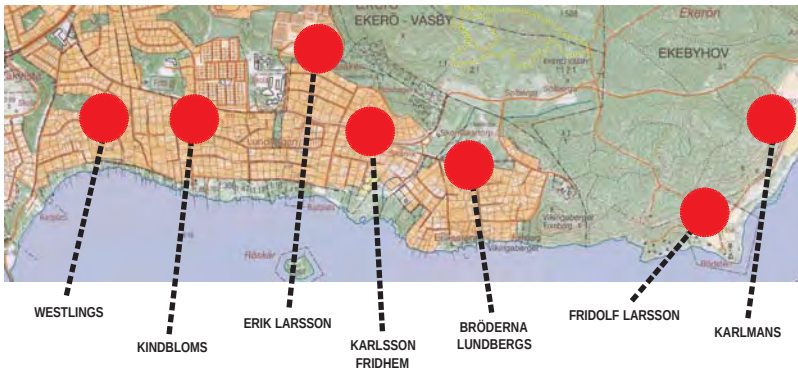
Karl Kihlberg och hästen "Bläcken". (3117) Bild från Birgitta Berglund.

Potatisen kupas på Brunna.

(3877) Birgitta Berglunds arkiv.

Handelsträdgårdar

Det milda klimatet på Mälarsöarna och särskilt på Ekerö är gynnsamt för trädgårdsodling. Privata trädgårdar finns dokumenterade på godsens kartor från första hälften av 1700-talet men också på mindre gårdar.

Stockholm kom alltmer att utgöra en marknad för kommersiell odling – befolkningen där växte under 1800-talet och staden kunde nås med båt under dagen. Vid 1800-talets mitt hade bönderna i Träkvista stora odlingar av bärbuskar och fruktträd: 1859 hade Oppgården t.ex. 4 päron-

träd, 10 äppelträd, 105 plommon- och körsbärsträd samt 90 bärbuskar. I början av 1900-talet anlades Kindbloms handelsträdgård i Lundhagen samt bröderna Lundbergs i Skärvik. Senare tillkom flera andra större och mindre trädgårdsföretag.

Westlings trädgård, troligtvis Sten Westling, vid nuvarande Almhagsvägen. (08) Bild från Alf Jinnelint.

Westlings trädgård vid nuvarande Almhagsvägen. I bakgrund syns Kindbloms trädgård. (1250) Bild från Birgitta Berglund.

Trädgårdsarbetare hos Westlings trädgård.

(06) Bild från Alf Jinnelint.

Paus i arbetet utanför ett växt-hus i Westlings trädgård.

(09) Bild från Alf Jinnelint.

Westlings lastbil. Tulpaner för leverans till Hötorget.

Bild från Alf Jinnelint.

Fridhems trädgård i Lundhagen. (3718) Foto: Eddy Sandberg.

Hummelvreten

Huvud-
byggnaden
på
Hummel-
vreten.

(2159) Ekerö kommuns arkiv.

Hummelvreten – jordbruk och slakteri

Hummelvreten var ett mindre jordbruk och här fanns även trak- tens slakteri. Gården drevs av fa- miljen Nordström, där Edvard Nordström på 1900 talets även var slaktare. I dag är Hummelvreten ett radhusområde.

Infarten till Hummelvreten år 1985, strax innan området började bebyggas. (2157) Ekerö kommuns arkiv.

Hummelvretens gårdsbyggnader, sedda från idrottsplatsen och området med atriumhus. (2158) Ekerö kommuns arkiv.

Karin Gustavsson i beteshagen vid Hummelvreten. Ca år 1916.

(1229)

Idyll på Hummelvreten. Ellen och Nils Carlsson dricker kaffe med gäster i skuggan år 1916. Ada Persson är en av gästerna, och bakom kameran står hennes man. (1218) Birgitta Berglunds arkiv

Anna Nordström vid Hummelvreten år 1903 med sin nya cykel. (3158) Birgitta Berglunds arkiv

Edvard Nordström på
Hummelvretens jordbruk
kör självbindaren.

(3858) Rune Nordströms arkiv.

Gamle Svarten klubbas inför
slakten.

(3837) Rune Nordströms arkiv.

Vedhuggning på gården. (3845) Rune Nordströms arkiv.
(Troligen Hulda Nordström).

Gott om frukt
och bär på
Ekerön.
Bild ca 1925.

(3841) Rune Nordströms arkiv.

Hummelvretens hage

Farfars gris.
Slaktare
Nordström på
Hummelvreten
med en griskul-
ting.

(3832) Rune Nordströms arkiv.

Kusinerna Harry
Nordström och
Karin Gustavs-
son, här fotogra-
ferade på
Hummelvreten.

(3163) Birgitta Berglunds arkiv.

Anna Nordström på
Hummelvreten med
en god vän och
hundar.

(3158) Birgitta Berglunds arkiv.

I Sandvik fanns fortfarande enkla torpstugor. Torpet Sandvik har gett namn åt Sandviksvägen, som går från Jungfrusundsvägen söderut. Flickorna på trappan som njuter av solen heter Sally, Solveig och Dorothy. (4006) Solveig Karlssons arkiv.

Skomakartorp. Nuvarande Motorklubben MMK:s hus som ligger vid Jungfrusundsvägen. (1755) Foto: Jan Malmstedt

Fru Furugren på Skomakar-
torp med sin favoritkossa.
(1756)

Calle Larssons affär.
Vid Eriksten i Skärvik fanns
en handelsbod. Härifrån
körde sonen Arne ut med
"charkbilen" och sålde korv.
"Korv-Arne" betjänade både
Ekerö och Munsö.

(28) Bild från Birgitta Berglund.

Torpen blev bostadsområden
Lundhagen var ett av de torp som låg under Träkvista. Flera av de andra torpen lever kvar som områdesnamn, t.ex. *Gräsåker* (från 1600-talet) och *Hummelvreten* (från 1700-talets början). *Lundhagen* kom till på 1880 talet liksom *Roshagen* och *Hagen*. Boningshuset till *Skomakartorp* (från 1856) finns fortfarande kvar. Torpen fanns huvudsakligen på frälsejorden, dvs. den jord som ägdes av adliga personer. Totalt fanns det 50 torp på Ekerö år 1795, de flesta på godsens. Från mitten av 1700-talet lät-tade de tidigare restriktionerna för skatte-bönder att anlägga torp på sina ägor.

Lundhagen stranden

Mor ror, Far styr . . .

En sommaridyll vid Lundhagen: Grosshandlare Carl Lundström, ägare till ett område i Lundhagen som på 1960-talet blev ett 30-tal villatomter, sitter vid roret när hans hustru Gerda ror. Med i båten är även barnen Elisabet, Torsten och Nils samt kusinen Tore Schaffer.

(3425) Sven Sahlströms arkiv.

Sommarbostäder på gammal jordbruksmark

I början av 1900 talet hade tekniken inom jordbruket förändrats och detta påverkade hur man kunde använda marken. Avlägsna beteshagar t.ex. blev nu överflödiga och marken kunde säljas till stockholmarna som sökte sig utanför staden under sommaren. De första sommarvillorna på Ekerö byggdes i Lundhagen (1900) och i Skärvik (1908).

Här anländer sommarvärdarna med deras tjänstefolk till Träkvista brygga en försommardag 1910 med möblemang och annat som behövdes för sommarvistet

Ur Birgitta Berglunds arkiv.

Lundhagen

Lundhagen från öster. Flygfoto ca 1979.

(3721) Flygfoto Eddy Sandberg.

Flygfoto över Lundhagen 1932, då det ännu var ett sommarstugeområde. (3871) Foto Nordiska museet.

Före kommunalnämndsordförande Erik Engström, som fått en väg uppkallad efter sig i Lundhagen, bodde i detta hus.

(3711) Foto: Eddy Sandberg.

Gamla sommarvillor i Lundhagen före förvandlingen till villaområde.

(3706) Foto: Eddy Sandberg

Här röjs tomten på Jungfrusundsvägen 2 för att ge plats för villabygge.

(3708) Foto Eddy Sandberg.

Emrik Larsson står för skjutsen för sommargästfamiljen Arnestam.

(410) Bild från Eddy Sandberg.

Vid Jungfrusundsvägen i Skärvik låg Almedals-skolan (och Almedalsbasaren, en liten butik för bl.a. sybehör). När skolan revs, byggdes lärarbostäder på samma plats.

(2145) Vykort, Ekerö kommuns bildarkiv.

Emrik Larssons hus Fridhem på Jungfrusundsvägen. (Nuvarande nr 62).

(404) Bild från Eddy Sandberg.

Lundhagsbadet

3916: Lundhagsbadet. Birgitta Berglunds arkiv.

Sommarbad 1910-talet. Grosshandlare Carl Lundström med familj i vattnet. 3401-04: Sven Sahlströms arkiv.

Lundhagen,

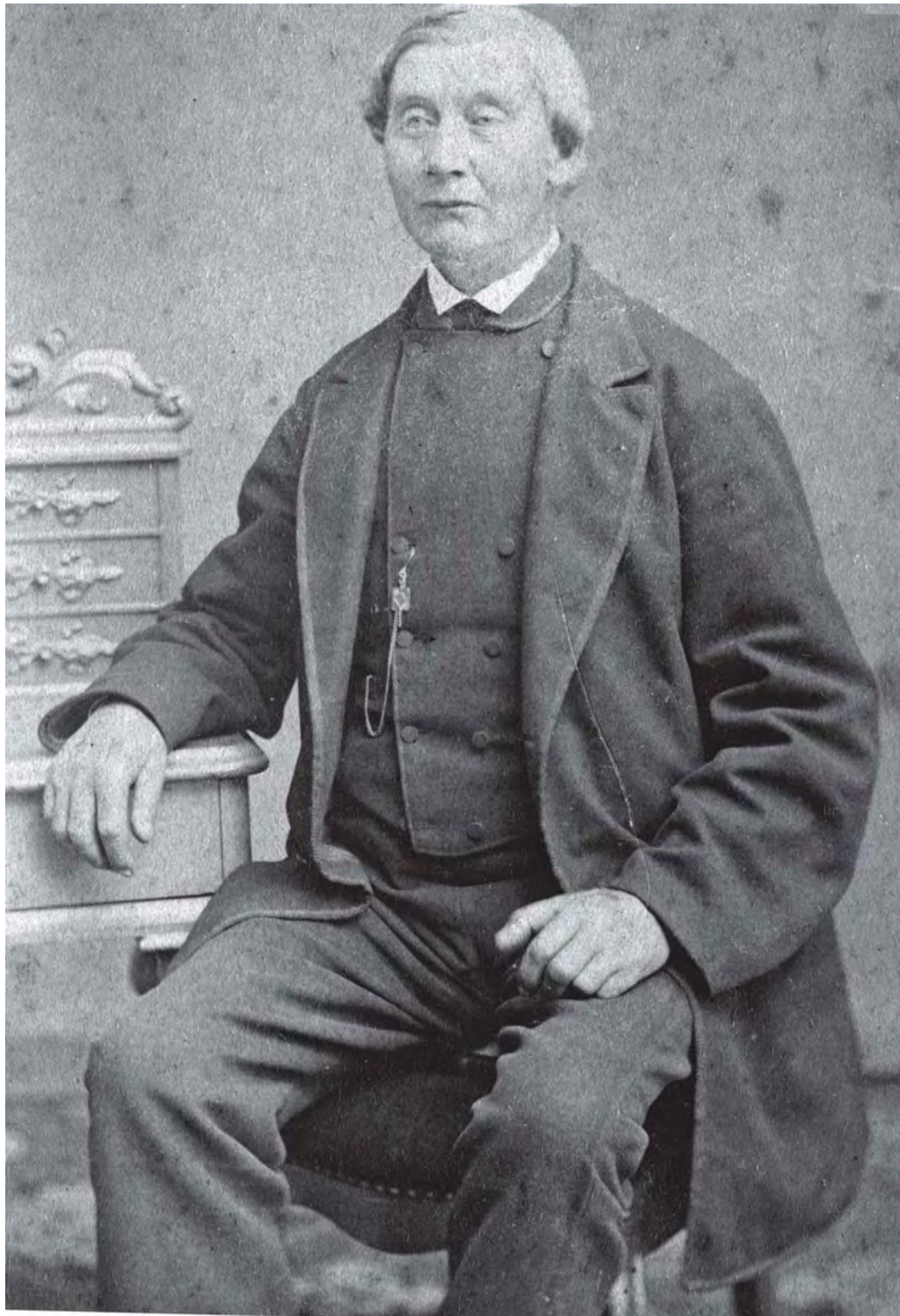
Lundhagens badbrygga. Ca 1940. (3918) Birgitta Berglunds arkiv.

Lundhagsbadet. Ursprungligen strandremsan nedanför en kohage. (3916) Birgitta Berglunds arkiv.

På vintrarna lade ångbåten "Nya Enköping" till vid Lundhagen – men stannade ute i isrännan, dit passagerarna fick gå. 3415: Sven Sahlströms arkiv.

Klockare Hermansson

Klockaren i Ekerö
Johan Hermansson var
organist i Ekerö mellan
1841 och 1875.

Johan Hermansson var
född 1818 i Eneby,
Färentuna

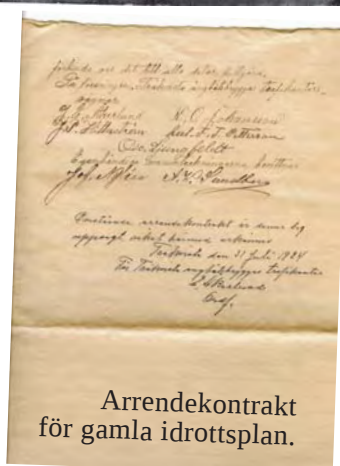
Som 20-åring kom Johan Hermansson som vice organist – med uppgift att spela på kyrkans orgel – till Ekerö, men hade tidigare varit den förre organisten, Magnus Wahlgren, behjälplig, med allehanda göromål och även fått en del undervisning av honom.

År 1840 avlade
Johan Hermansson sin organist-examen i Stockholm med följande betyg:
Harmonilära: Godkänd
Orgelspelning: Godkänd
Sång: Försvärlig

Vid valet till organist och klockare i Ekerö år 1841 erhöll Hermansson tjänsten då han förutom organist-examen hade "erforderliga kirurgiska kunskaper i åderlåtning och vaccinerings".

Inget ont sagt om dagens organister, men visst känns det lugnare för oss om idag går till vårdcentralen och inte till klockaren för att få en influensavaccinering.

År 1853 erhöll Hermansson medalj för sina insatser som vaccinator och för att han varit med om att skapa Ekerös första bibliotek.

Arrendekontrakt
för gamla idrottsplan.

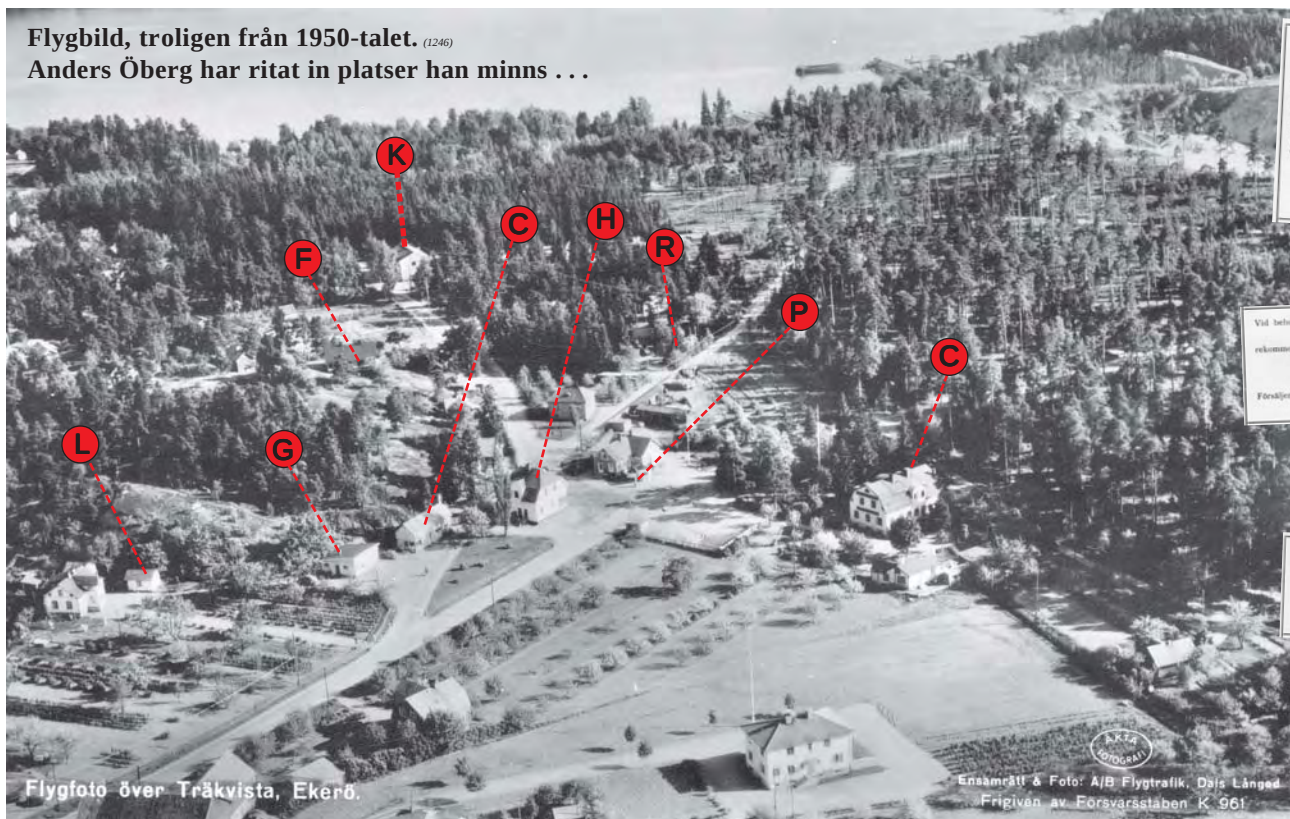
Arrendekontrakt.
Troligtvis för
Tråkvista brygga.

Klockarens och hans
hustrus dödsannonser.

Träkvista torg

Flygbild, troligen från 1950-talet. (1246)
Anders Öberg har ritat in platser han minns ...

Möbler - Trädgårdsmöbler
Roddåtar
Byggnadsvaror
Husgeråd
Specerier o. charkuterivaror
Köper Ni fördelaktigast
EKERÖ KOOPERATIVA
Tel. Träkvista 31 - 80

Vid behov av
droskbil för utflykter m. m.
rekommenderas
Nils Fribergs Bilstation
Träkvista - Tel. 34
Förskäljer: Prima Bilsel - Prima Bilsel - Besigt - Motor-
fotograf - Bildatelj

(3881)
Annonns för droska
(taxi). Ekerö IK:s
årsskrift 1943.

Gör ett besök på kändskaféet
Konditori Ektugan
Träkvista
Tel. Träkvista 47
Bakst. Sigt 24

(3883)
Konditori
Ektugan (numera
Väringgården)
lockade och vände
sig särskilt till
idrottande. An-
nonns i Ekerö IK:s
årsskrift år 1943.

Träkvista Folkets hus och bio-
graf. En av maskinisterna hette
Georg Blom. An idag kan du på
gaveln se larmhornet som utnyttja-
des för flyglarm och för att larma
frivilla brandkåren.

Levins hus.

Gulf-macken.

Gamla Konsum

Tage "Pankan"
Palmqvists cykelverk-
stad

Hedborgs affär

Rosells bilverkstad

Pinnens kiosk

Café Brittgården. Här
fanns även postkontoret.

Vykort. Text på baksida: "Till Fru Gerda Hellström, Annedal, Skytteholm". (1055)

Hedborgs affär vid Träkvista torg. Anders Hedborg
övertog 1909 den butik, som startats 1890 och låg
vid nuvarande Konsums parkering. Anders Hedborg
körde ut sina varor med två islandsruss. Utanför bu-
tiken brukade finnas några höns, ankor (ilskna!)
och en gris. Vintertid hämtades is från Djuphålet
vid Fantholmen och lagrades vid en istack invid
affären. I konsumbutiken fick man inte köpa på
kredit, men det fick man hos Hedborg.
Sonen Bertil Hedborg fortsatte butiken, även med
sommaraffär vid Älvnäs. Familjen bodde ovanpå
affären. Butiken stängde 1960.

Anders Hedborgs
butik. Här kommer
bussen till Drott-
ningholm någon
gång på 1920-ta-
let.

(638) Bild: Okänt ursprung.

Rast för busschaufförer. Pälsmössa och
reglementsenlig armposition med handen
ovanför andra rockknappen.

(403) Bild från Eddy Sandberg

Ekerö handelsförening på Södra
kafévägen, senare Ekerö kooperativa -
föregångare till Konsum. (1703, 1820)
Bild: Torsten Johanssons arkiv.

Anton Alfred
Svenssons smedstuga
låg i Brittgårds-
området.

(1824) Bild: Olle Svensson.

1827: Solskenspaus i arbetet: Cykel-
budet "Knatta" Erlandsson och Stina
Åkerblad vid Konsum, "Kooperativa".

Foto ca 1943, Olle Svensson.

Träkvista torg

Hedborgs affär, sedd från Ekerövägen i riktning västerut. (3726)

"J. Anders Hedborg & Son, EKF
Speceri- & Viktualieaffär
TRÄKVISTA ELFNA:
Tel. Träkvista 157 Tel.
" " 57 Träkvista:
MAR 21 * -05.58 U 083 50

Här stannade bussen mot Munsö, och den tama kajan som höll till vid Träkvista när bilden togs omkring 1960 brukade slå sig ner på bussens backspegel så fort den stannade; då kunde busschauffören inte öppna dörren utan att kajan flög in. (3726) Foto: Eddy Sandberg.

I förgrunden
"Pinnens" kiosk.

Hans Berglund med den tama kajan på axeln.

(4039) Bild från Hans Berglund.

Atomkraft Ja tack/Nej Tack.
Diskussion och agitation på Träkvista torg. (3702) Foto: Eddy Sandberg.

Finns du med på bilden? Notera gärna personerna på bilden på förteckningen här intill.

Ca 1970. Samling en lördagsförmiddag inför en cykelvägskampanj. Färden gick längs den gamla Ekerövägen mot Brommaplan. Demonstrationen medförde långa bilköer med ilska bilstister. Det blev så småningom cykelväg mellan Ekerö och Bromma! (3705) Foto: Eddy Sandberg.

Cykelbudet "Knatta"
Erlandsson kör ut varor från Konsum i Träkvista med kraftig schascykel och packlåda.

(1812) Olle Svenssons arkiv.

Kafé Brittgården med poststation och tandläkare Bratts mottagning. I dag är Brittgården ett radhusområde strax väster om Träkvista torg. (3908) Christer Dahlqvists arkiv

"Hermans lada", nuvarande YA bygg, var länge - och är fortfarande - en populär reklamplats.

(3701) Foto: Eddy Sandberg.